

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 10 (117) жовтень 2014

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал внесено в оновлений перелік фахових видань з педагогічних наук
(підстава: Постанова ВАК України №1-05/5 від 06.07.2010 р.)

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №12270–1154 ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 Журнал 5 червня 2013 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань
(ISSN International Centre, м. Париж).

3 червня 2013 року журнал співпрацює з Академією Полонійною у Ченстохові, Польща.

Головний редактор

Мирон ВАЧЕВСЬКИЙ, д.пед.н., професор, академік АН ВО України,
член Національної спілки журналістів України

Заст. головного редактора

Наталія ПРИМАЧЕНКО, к.пед.н., член Національної спілки журналістів України

Редакційна колегія:

Надія СКОТНА, д.філос.н., професор

Василь МАДЗИГОН, д.пед.н., професор, академік НАПН України,
член Національної спілки журналістів України

Анджей КРИНЬСЬКІ, кс. прелат, проф. др. (Польща), академік АН ВО України

Станіслав ЛУПНІСЬКІ, кс., проф. др. (Польща), академік АН ВО України
член Національної спілки журналістів України

Микола ДУБИНА, д.філол.н., професор, академік АН ВО України

Олег ПАДАЛКА, д.пед.н., професор, академік АН ВО України

Олег ТОПУЗОВ, д.пед.н., професор, член Національної спілки журналістів України

Микола ЄВТУХ, д.пед.н., професор, академік НАПН України

Микола КОРЕЦЬ, д.пед.н., професор, академік АН ВО України,
член Національної спілки журналістів України

Марія ЧЕПІЛЬ, д.пед.н., професор

Мирослав САВЧИН, д.психол.н., професор

Микола ЗИМОМРЯ, д.філол.н., професор

Іван МИХАСЮК, д.е.н., професор, академік

Олександр ШПАК, д.пед.н., професор, академік, АН ВО України
член Національної спілки журналістів України

Лоск КШИШТОФ, д.пед.н., професор, Польща

Іван ВАСИЛИКІВ, член Національної спілки журналістів України

Адреса редакції: Україна, 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел., (068) 502-45-49; 8 (03244) 76-111; E-mail: vachevsky@meta.ua

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол №14 від 29.09.2014 р.)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція приймає замовлення на випуск тематичного номера або окремого розділу за кошти замовника

Редакція приймає замовлення на розміщення реклами.

Редакція розглядає рукописи, подані в першому примірнику машинопису.

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Рукописи авторам не повертаються.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Підписано до друку 15.10.2014 р. Ум. друк. арк. 18,9.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 100 прим. Формат 60 x 84 1/8. Гарнітура Times New Roman.

Віддруковано у поліграфічній фірмі “КОЛО”

Свідоцтво АО № 450488 від 06.08.1999 р.

82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Бориславська, 8

тел.: (03244) 2-90-60

© Молодь і ринок, 2014

Молодь і ринок

№10 (117) жовтень 2014

ЗМІСТ

Інна Шоробура Університетська географічна наука як передумова розвитку шкільної географічної освіти в Україні.....	6
Ольга Кобрій Ідея гуманізації змісту педагогічних дисциплін у сучасних ВНЗ України.....	10
Andrzej Kryński Niewydolność systemu społecznego jako przyczyna ubóstwa materialnego i kulturowego.....	14
Надія Ашиток Гуманістична парадигма в умовах кризових явищ в освіті.....	19
Алла Соколова Актуалізація проблем формування дитячої хорової культури в методичних працях представників музично-педагогічної думки 20 – 80-х років ХХ ст.....	24
Jadwiga Uchyla-Zroski Muzyka mową dźwięków i ciszy.....	29
Людомир Філоненко, Олександра Німилович Музично-педагогічне мистецтво в житті і творчості Святослава Процика (До 70-річчя від дня народження).....	34
Емілія Костишин Духовна криза суспільства як проблема освітнього простору.....	40
Ліана Бурчак, Станіслав Бурчак Ефективні шляхи підготовки вчителя-дослідника у вищій школі.....	45
Наталія Зайченко Зміст соціально-педагогічної діяльності соціальних служб в Іспанії.....	50
Юлія Возна Значення та роль практичної складової у системі соціальної освіти за рубежом.....	56
Валентина Цина Моделювання процесу формування особистісно професійної зрілості майбутніх педагогів в умовах ВНЗ.....	61
Лариса Беземчук Структура підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах ВНЗ.....	66
Оксана Васильєва Хорове мистецтво у гімназіях Харкова кінця ХІХ – початку ХХ ст.....	70
Інга Галатир Теоретичний аналіз поняття соціально-педагогічний супровід роботи з молоддю загальноосвітніх та вищих навчальних закладів інклюзивної орієнтації.....	74
Росіна Гуцал Розквіт українського національного мистецтва м. Кам'янець-Подільського в контексті історичних та культурних подій 1918 – 1920 рр.....	78
Андрій Григорович, Ольга Заяць, Мар'яна Гладкевич Аналіз проблематики розвитку креативних здібностей у процесі позакласної роботи.....	83

УДК 371.13

Лариса Беземчук, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики мистецької освіти
та диригентсько-хорової підготовки вчителя

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВНЗ

У статті розглядаються мета та завдання, що постають перед сучасним викладачем вищого навчального закладу в загальнопедагогічному та психологічному аспектах. Розкриваються теоретичні та практичні компоненти професійної діяльності педагога-музиканта. Особливу увагу направлено на педагогічні умови та структурні складові підготовки до професійної діяльності майбутніх викладачів музичного мистецтва у вищих навчальних закладах. Окремо визначено аспект інноваційної компетентності як важливого напрямку процесу підготовки студентів в освітній галузі "Музичне мистецтво".

Ключові слова: професійна діяльність викладача музичного мистецтва, структура підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва у вищому навчальному закладі.

Табл. 1. Літ. 9.

Лариса Беземчук, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры теории и методики художественного образования
и дирижерско-хоровой подготовки учителя

Харьковского национального педагогического университета имени Г.С. Сковороды

СТРУКТУРА ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ВУЗА

В статье рассматриваются цель и задачи, которые стоят перед современным преподавателем высшего учебного заведения в общепедагогическом и психологическом контексте. Раскрываются теоретические и практические компоненты профессиональной деятельности педагога-музиканта. Особое внимание уделено педагогическим условиям и структурным составляющим подготовки к профессиональной деятельности будущих преподавателей музыкального искусства в высших учебных заведениях. Отдельно выделен аспект инновационной компетентности как важной направляющей процесса подготовки студентов в образовательной области "Музыкальное искусство".

Ключевые слова: профессиональная деятельность преподавателя музыкального искусства, структура подготовки будущего преподавателя музыкального искусства в высшем учебном заведении.

**Larysa Bezemchuk, Ph.D. (Pedagogy) Docent of
Theory and Methods of Arts Education and Conduction and Choral Training of Teachers Department
Kharkiv National Pedagogical University by H. Skovoroda**

THE STRUCTURE OF TRAINING THE FUTURE MUSIC ART TEACHER TO PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE CONDITIONS OF HIGH EDUCATIONAL INSTITUTION

The paper considers the purpose and challenges facing contemporary high school teachers in general pedagogical and psychological context. Theoretical and practical components of the professional activity of a teacher-musician are developed. Special attention is given to the pedagogical conditions and structural components of the training process of pre-served music teachers at university. The aspect of the innovation competence as an important guiding of the training in the educational branch "Music art" is particularly identified.

Keywords: professional activity of a music art teacher; training structure of a pre-served music art teacher at university.

Постановка проблеми. В сучасних умовах прийняття закону "Про вищу освіту" актуальним є питання професійної підготовки викладачів ВНЗ як всебічно освічених, компетентних фахівців, здатних до опанування нових вимог, що стають перед навчальними закладами, які орієнтуються

на реалізацію положень Болонської декларації в європейському освітньому просторі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження науковців з проблем удосконалення навчального процесу у вищій педагогічній школі (С. Архангельський, В. Бондар, В. Загвязінський, А. Хурорський та ін.), формування професійної

СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВНЗ

готовності студента педвузу до педагогічної діяльності (О. Безпалько, Н. Кузьміна, В. Лозова, Д. Ніколенко, М. Севастюк, І. Синиця, М. Скаткін, В. Сластьонін, Г. Троцько, Т. Шамова, О.І. Щербаков та ін.); удосконалення психолого-педагогічної підготовки вчителя та формування педагогічної майстерності викладача (В. Кан-Калик, В. Крутецький, Ю. Кулюткін, А. Маркова, Л. Савенкова та ін.), пошуку організаційних форм, методів і технологій навчання студентів в умовах магістратури (О. Гура, В. Вишівська, І. Дичківська, О. Падалка, Є. Полат) та ін. свідчить, що питання підготовки кадрів для ВНЗ на сьогодні постає вкрай гостро.

Це стосується і професійної підготовки викладача музичного мистецтва (А. Болгарський, М. Букач, С. Горбенко, Н. Гузій, О. Кузнецова, О. Олексюк, Г. Падалка, Г. Побережна, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Смирнова, Я. Сопіна, Т. Танько, Т. Ткаченко та ін.).

Мета статті – проаналізувати структурні компоненти професійної підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва в умовах ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ряд авторів (О. Гура, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна), аналізуючи загальні вимоги до викладача ВНЗ, розкривають значення професійної підготовки, поділяючи її на теоретичну та практичну.

Метою підготовки педагога вищої школи, вважають означені автори, є формування його професійної компетентності, що передбачає вирішення таких основних завдань: цілеспрямоване формування діяльнісних компонентів та створення умов для особистісного розвитку майбутнього фахівця. Мета та завдання професійної підготовки педагогів вищої школи тісно взаємопов'язані з результатами цього процесу. Саме чітке уявлення й усвідомлення конкретних результатів діяльності забезпечує адекватність та ефективність її складових: форм, методів, засобів. Професійна підготовка того чи іншого фахівця, відповідно до чинного законодавства, здійснюється на основі галузевого стандарту фахової підготовки, основою якого є професійний портрет (професіограма), що відображає основні вимоги на рівні знань, умінь, навичок, особистісних характеристик майбутнього фахівця. Саме встановлення відповідності характеристик випускника ВНЗ цьому професійному портрету, який відображає його готовність до професійної діяльності, і є метою навчально-виховного процесу.

Теоретична підготовка викладача в загальнопедагогічному аспекті включає вміння: складати робочі програми по предмету;

визначати найбільш раціональні види діяльності учнів по оволодінню навчальним матеріалом; опанувати найбільш ефективні методи і прийоми організації аудиторних та індивідуальних занять; розробляти діагностичний інструментарій та на підставі результатів проектувати освітній процес, направлений на саморозвиток та творче зростання учнів; конструювання навчальної траєкторії засвоєння предмету, відповідно до конкретної освітньої галузі; розширювати викладацький досвід шляхом вивчення педагогічного досвіду та розробці власних педагогічних концепцій та авторських науково-дослідних програм.

Практичний рівень підготовки вимагає наявності умінь проводити моніторинг розвитку особистісних якостей учнів протягом навчання і виховання; аналізувати та творчо реалізувати навчальний матеріал з предмету та його методичне забезпечення в умовах аудиторної та індивідуальної роботи; стимулювати засвоєння творчих методів навчання; організовувати опанування інноваційних технологій для рішення навчально-творчих завдань в процесі підготовки до професійної діяльності, забезпечити практичну орієнтацію і інструментальну спрямованість освіти для формування в учнів, предметних, надпредметних і ключових компетентностей в умовах відкритості освітнього середовища.

О. Гура серед умов, необхідних для ефективного процесу професійної підготовки майбутнього викладача, відносить: мотиваційно-стимулюючі та дидактико-методичні. [3, 18] Щодо галузі “Музичне мистецтво”, то ефективними умовами професійної підготовки викладачів музики, І. Гринчук рекомендує класифікувати їх на основні і підпорядковані. До основних відносяться: сприяння розвитку мотиваційного компоненту уміння через трактування його як метауміння і професійно необхідної якості; розширення та систематизація змісту когнітивного компонента уміння через реалізацію системи: “сприймання – аналіз – інтерпретація”; поглиблення операційного компонента рефлексивним механізмом, що сприятиме поєднанню керівництва та самоуправління процесом формування умінь [5].

До підпорядкованих визначаються: використання у викладанні міждисциплінарного підходу; опора на проблемно-дослідницький тип навчання, що сприятиме майбутній самоосвіті студентів; поєднання диференційованого та індивідуального підходів до формування умінь; реалізація варіативного підходу у підборі практичного, ілюстративного матеріалу;

СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВНЗ

використання елементів модулювання навчального процесу, зокрема щодо музично-теоретичного блоку [5].

Теоретичний аспект підготовки викладача музичного мистецтва окреслено Е. Абдуллінім, дослідження про забезпечення цілісної професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів проводили Т. Бодрова, Л. Васильковська, І. Гринчук, Л. Гусейнова, Л. Масол, В. Муцмакер, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Я. Сопіна, П. Харченко, О. Щолокова та ін.

Я. Сопіна педагогічну діяльність викладача вузу характеризує наявністю тих функцій, без компетентного та успішного виконання яких неможливо на високому рівні здійснювати естетичне виховання студентів. Згідно з програмою і методикою дослідження, авторка запропонувала включення викладачів факультетів музично-педагогічного профілю до виконання таких професійних функцій: діагностування естетичної культури студентів та прогнозування їх естетичного розвитку; озброєння майбутніх учителів музики професійними знаннями із теорії естетики та мистецтва; здійснення неперервного естетичного розвитку студентів; наповнення навчального процесу естетичним змістом; створення морально-естетичних ситуацій; налагодження в процесі навчання естетичних міжособистісних стосунків; цілеспрямована й планомірна підготовка студентів до здійснення естетичного виховання учнів; педагогічне керівництво естетичним самовиховання студентів [7, 15].

Таким чином структуру підготовки до педагогічної діяльності викладача музичного мистецтва можна розглядати як сукупність мотиваційного, когнітивного, креативного, рефлексивного компонентів. **Компоненти готовності** об'єднують сукупність знань педагога про суть і специфіку музично-педагогічних технологій, а також комплекс умінь і навичок, що є результатом практичної реалізації пізнавальної діяльності і характеризують обсяг знань (ширина, глибина, системність), стиль мислення, сформована педагогічна концепція викладача.

Аналіз наукових досліджень дозволяє дійти висновку, що базою для професійної підготовки викладача музичного мистецтва стає теоретична підготовка та методико-практична складова професіограми в галузі музичного мистецтва [2, 15].

Л. Гусейнова довела, що ефективність формування підготовки до професійної діяльності майбутніх викладачів музичного мистецтва

залежить від створення таких педагогічних умов: цілеспрямованого розвитку мотиваційної сфери та вольових якостей майбутніх учителів музики, формування виконавської культури як основи готовності до професійної діяльності, опори на метод активізації практичної роботи [4, 12].

Дидактична модель формування підготовки до професійної діяльності в галузі "Музичне мистецтво" включала такі методи: словесні (пояснення, розмірковування, діалог); практичні (порівняння, зіставлення, асоціацій, аналізу й синтезу та диференціації окремих елементів, метод демонстрації – виконавський показ музичного твору); проблемно-пошукові (створення проблемних ситуацій, активної пошукової діяльності, інтегрований метод альтернативного пошуку конструктивно-технологічних рішень); індуктивні (метод інтегрованого навчання, метод моделювання); самостійної роботи. Контроль за сформованістю підготовки студентів до діяльності здійснювався за результатами поточного, підсумкового та відстроченого оцінювання знань та умінь [4].

Оскільки формування професійності викладача музичного мистецтва зорієнтовані на: 1) теоретичний аспект: засвоєння системи базових знань з теорії та практики професійної педагогічної діяльності у ВНЗ; 2) практичний аспект: формування системи базових методологічних, методико-практичних умінь і навичок; 3) особистісний аспект: розвиток і генералізацію базових підсистем професійних якостей, розвиток зрілої, позитивної професійної Я-концепції, професійної рефлексії, активізацію механізмів самоорганізації, інтелектуальної діяльності. Можна стверджувати, що підготовка викладача музичного мистецтва включає мотиваційно-орієнтований, змістовно-операційний, оцінно-рефлексивний компоненти (табл. 1.).

Відповідно до (таблиці 1), можна визначити основні критерії сформованості професійної компетентності викладача музичного мистецтва: успішність за результатами методико-практичної та методологічної підготовки; рівень володіння базовими професійними вміннями; усвідомленні себе викладачем ВНЗ; розвиток мислєдіяльності викладача ВНЗ, спрямованої на його професійну самоорганізацію, що виявляється в актуалізації процесів самопізнання, самопідготовки, самовираження та самоствердження у професійному музично-освітньому середовищі.

Висновки. Отже, підготовка майбутніх викладачів мистецьких спеціальностей до професійної роботи, можлива за умов отримання знань про специфіку педагогічної мистецької

**СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВНЗ**

Таблиця 1.

**Структура підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва
до професійної діяльності в умовах ВНЗ**

Мотиваційно-орієнтаційний компонент	характер ставлення до професійної діяльності викладача музичного мистецтва, методологічна направленість особистості музиканта-педагога; наявність “моделі” даної діяльності в умовах ВНЗ тощо.
Змістовно-операційний компонент	рівні методологічних знань в галузі музичного мистецтва; володіння навичками здійснення методико-практичної діяльності в умовах ВНЗ.
Оцінно-рефлексивний компонент	самооцінка своєї готовності до здійснення професійної діяльності в умовах ВНЗ (відповідно освітньої галузі “Музичне мистецтво”); самокорекція; самоаналіз.

діяльності; особливості викладання мистецьких предметів у школі; принципів художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх школах; а також знання різних форм та методів організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, що відображає теоретичний та практичний рівень підготовки педагогічних кадрів мистецьких спеціальностей.

Подальшого вивчення набуває питання обґрунтування науково-дослідної складової професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва з урахуванням сучасних перспектив розвитку ВНЗ України.

1. Бодрова Т.О. *Магістерська практика майбутніх викладачів мистецьких дисциплін у контексті сучасної освітньої парадигми* / Т.О. Бодрова // *Зб. наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. – Бердянськ: БДПУ, 2011. – № 1. – С. 51 – 57.

2. Беземчук Л.В. *Забезпечення професійної компетентності майбутнього вчителя музики в умовах магістратури* / Л.В. Беземчук // *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наукових праць*. – Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди, 2012. – Вип. 37. – С. 11 – 21.

3. Гринчук І., Бурська О. *Проблема музичного мислення. Теорія і методика розвитку*. / І. Гринчук, О. Бурська // *Навчально-методичний посібник*. – Тернопіль, 2008. – 224 с.

4. Гура А.И. *Теоретико-методологические*

основы формирования психолого-педагогической компетентности преподавателя высшего учебного заведения в условиях магистратуры / А. Гура // *автореферат дисс. доктора пед. наук, спец 13.00.04. – Институт высшего образования АПН Украины. – Киев, 2008. – 38 с.*

5. Гусейнова Л.В. *Формування готовності майбутніх учителів музики до інструментально-виконавської діяльності* / Л.В. Гусейнова: *автореферат. дисс. канд. пед. наук, спец.: 13.00.02.* – К.: Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2005. – 20 с.

6. Отич О.М. *Педагогіка мистецтва. Сутність та місце в системі наук про освіту* / О.М. Отич // *Мистецтво та освіта*. – 2008. – №2 (48). – С. 13 – 17.

7. Сопіна Я.В. *Формування естетичної культури студентів музично-педагогічних факультетів* / Я. Сопіна: *автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04.* – Луганський держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2003. – 20 с.

8. Чорна Н.Б. *Сущность и структура готовности к профессиональному саморазвитию будущих учителей искусства* / Н. Чорна // *Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Украина. – 2012. – № 1(17). – С. 192 – 196.*

9. Харченко П. *Формування готовності до професійного саморозвитку у майбутнього педагога-музиканта: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04* / П.В. Харченко. – К., 2004. – 20 с.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2014

“Я вважаю найпотрібнішою і найпочеснішою професією вчителя...”

*Олександр Корнійчук
письменник, драматург*

